

ETTERPRØVING AV UTVIDELSE AV BLÅTIND OG SAMMENBINDING AV MAUKEN OG BLÅTIND SKYTE- OG ØVINGSFELT

TEMATISK ETTERUNDERSØKELSE REINDRIFT

Jan Åge Riseth

NORUT RAPPORT NR. 22/2015

ISSN 1890-5226 / ISBN 978-82-7492-314-0

Prosjektnavn ETTERPRØVINGSPROGRAM FOR UTVIDELSE AV BLÅTIND OG SAMMENBINDING AV MAUKEN OG BLÅTIND SKYTE- OG ØVINGSFELT. TEMATISKE ETTERUNDERSØKELSER FOR REINDRIFT, LANDBRUK, FRILUFTSLIV OG HYTTER		Prosjektnr 4737	
Oppdragsgiver(e) Forsvarsbygg utvikling nord		Oppdragsgivers ref Kontrakt 450986 Mauken-Blåtind SØF- Etterprøvningsprogram	
Rapportnr 23/2015	Dokumenttype Rapport	Status Offentlig	
ISSN 1890-5226	ISBN 978-82-7492-315-7	Ant.sider 21	Versjon 1.1
Prosjektleder Jan Åge Riseth		Dato 9.11.2015	
Forfatter Jan Åge Riseth, seniorforsker Norut			
Tittel ETTERPRØVING AV UTVIDELSE AV BLÅTIND OG SAMMENBINDING AV MAUKEN OG BLÅTIND SKYTE-OG ØVINGSFELT. TEMATISK ETTERUNDERSØKELSE REINDRIFT			
Resymé Denne rapporten er en del av etterprøvningsprogrammet for Mauken/Blåtind skytefelt og sammenbindingskorridor. Den ser på konsekvensene av sammenbindingskorridoren for reindrifta sett i forhold til de antatte konsekvensene som var skissert i tiltakets forarbeid. Som data for rapporten inngår intervjuer med berørte parter, samt befaringer og samtaler. Mauken reinbeitedistrikt har hatt lang sameksistens med de to skyte- og øvingsfeltene. Saken med utvidelse av Blåtind og etablering av sammenbindingskorridor mellom de to feltene har vært svært kontroversiell og satt på spissen gjennom både demonstrasjoner og rettsprosesser. At reindrifta fikk gjennomslag for å legge sammenbindingskorridoren lavt i terrenget, er det som ga grunnlag for å inngå en minnelig avtale med Forsvaret. Selv om det er utfordringer i forhold til tilpasning og kommunikasjon, er det omtrent hva man kan forvente med sambruk av så vidt ulike virksomheter som reindrift og skyte- og øvingsfelter. Den største utfordringen for reindrifta nå og framover er Forsvarets totale aktivitetsnivå i feltet.			
Emneord Mauken, Blåtind, skyte- og øvingsfelt, sammenbindingstrasé, etterprøving, reindrift			
Noter			
Postadresse: Northern Research Institute Tromsø, Norut Tromsø Postboks 6434 Forskningsparken, 9294 Tromsø Telefon: 77 62 94 00 Telefaks: 77 62 94 01 E-post: post@norut.no			

Innhold

1. Innledning.....	4
1.1 Plan- og influensområdet	5
1.2 Oppdraget.....	6
2. Litteraturstudium	7
3. Materiale og metode.....	10
4. Gjennomført evaluering	11
4.1 Reindriftns årssyklus	11
4.2 Gjennomgang av utvalgte parametere	14
4.3 Andre problemstillinger.....	16
5. Diskusjon.....	17
6. Konklusjon	20
7. Referanser	20

1. Innledning

Planlegging av en utvidelse av Blåtind skytefelt og sammenbinding av skytefeltene i Mauken og Blåtind har pågått siden 1970-tallet. I 1997 fattet Stortinget vedtak om å gi Forsvarsdepartementet fullmakt til utvidelse av Blåtind skytefelt og til å etablere en sammenbindingskorridor med manøverakser mellom skytefeltene i Mauken og Blåtind. I etterkant fulgte flere år med diverse utredninger, forhandlinger og planleggingsprosesser. Første del av arbeidet ble gjennomført ved regulering av Akkasæterområdet i 2000. Etter noen år med opphold i påvente av ei avklaring med reindriftsutøverne ble det i løpet av høsten 2006 klart for å fortsette. Forsvarsbygg kunngjorde i desember 2006 oppstart av reguleringsplanarbeidet for hele det sammenbundne Mauken-Blåtind skyte- og øvingsfelt. Samtidig ble et reguleringsplanforslag fra 2000 som omhandlet den delen av manøveraksen som strekker seg fra Akkasæter til Skjefrvatn på Blåtind-siden av E6 gjenopptatt. Denne planen ble godkjent av Målselv kommune i september 2007, og utbyggingen påbegynt i april 2008. Strekningen videre fra E6 til SIBO («strid i bebygd område») i Mauken ble tatt inn i en reguleringsplanprosess som omhandler hele det sammenbundne Mauken-Blåtind skyte- og øvingsfelt. Denne planen ble første gang godkjent av Målselv kommune i juni 2009, og Balsfjord kommune i oktober 2009. Utbyggingen av denne strekningen ble påbegynt høsten 2009.

Sammenbindingskorridoren mellom skytefeltene i Mauken og Blåtind ble offisielt åpnet høsten 2011. I ettertid er det gjennomført garantioppfølginger av bygge-entreprisene, det er opprettet et sivil-militært samarbeidsråd for hele det sammenbundne feltet, og i mai 2014 ble en flerbruksplan ferdigstilt. Mauken-Blåtind skyte- og øvingsfelt med sammenbindingskorridoren utgjør i dag omlag 200 km². Feltet ligger i Målselv og Balsfjord kommuner, i tilknytning til Skjold leir.

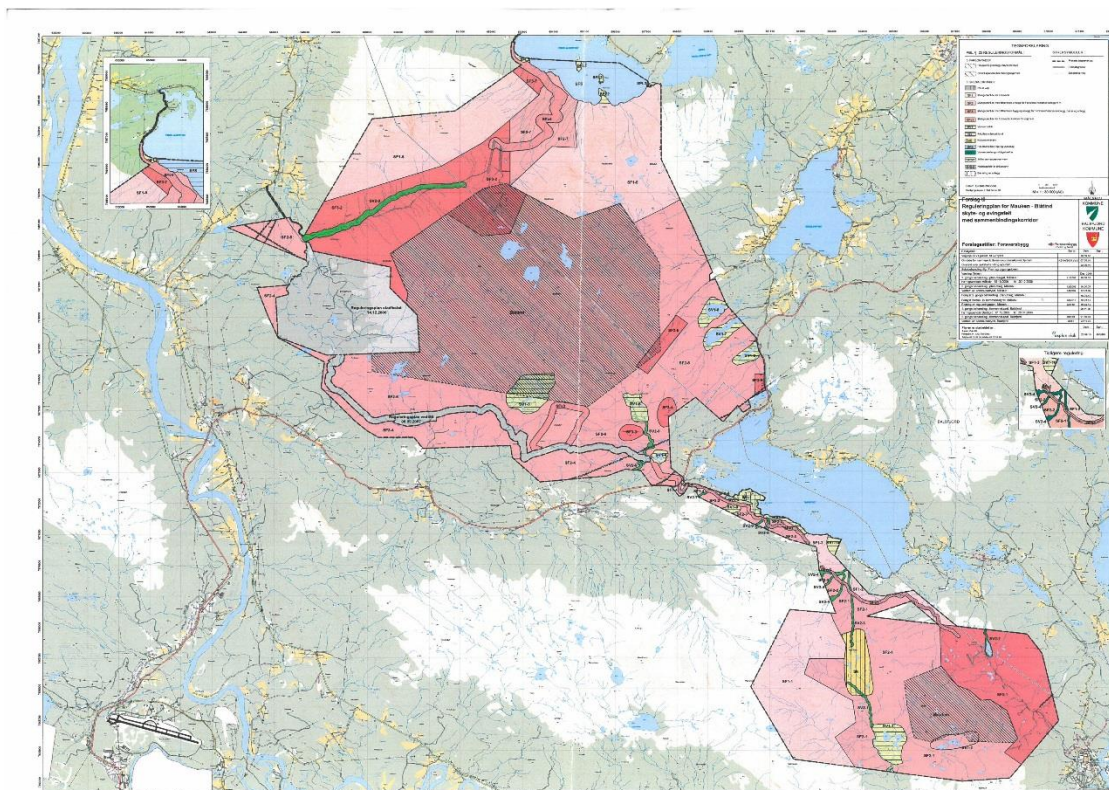
Som en avsluttende del av hele dette store prosjektet, har Forsvarsbygg iverksatt et såkalt «etterprøvningsprogram». Etterprøvningsprogrammet er en oppfølging av den tilrådingen som Forsvarsdepartementet ga Stortinget om «... nødvendige etterundersøkelser ...» jfr. St. prp. nr. 85 (1995-1996) *Om sammenbinding og utvidelse av Mauken og Blåtind skyte- og øvingsfelter i Indre Troms*. Etterprøvningsprogrammet søkes gjennomført i dialog med lokale og regionale fagmyndigheter. Formålet med etterprøvningsprogrammet er å:

- 1) *evaluere hvorvidt påvirkningene gjennom utbygging av sammenbindingskorridoren har vært større eller mindre i forhold til det som fremkommer av temarapporter og utredninger*
- 2) *skaffe en oversikt over hvilke tiltak som ble iverksatt for å redusere negative effekter på omgivelsene, og vurdere om dette var tilstrekkelig*
- 3) *identifisere hvorvidt det bør iverksettes avbøtende og forebyggende tiltak i driftsfasen*
- 4) *gi nyttige erfaringer til fremtidige store utbyggingsprosjekter*

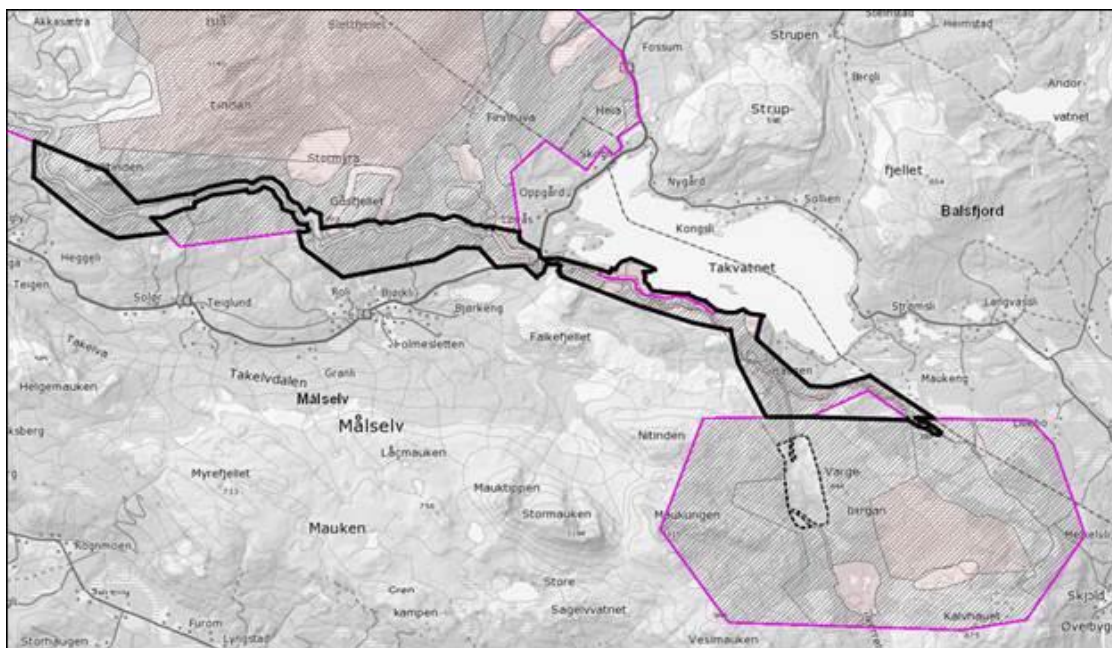
1.1 Plan- og influensområdet

Tiltakets plan- og influensområde sammenfaller med reguleringsplanområdet for sammenbindingskorridoren mellom de to skyte- og øvingsfeltene i Mauken og Blåtind. Reguleringsplanområdet strekker seg fra E6 like sør for Blåtind skyte- og øvingsfelt i nord, langs sør-vestsiden av Takvatnet til nordgrensen av Mauken skyte- og øvingsfelt. All militær aktivitet skal i sammenbindingskorridoren foregå innenfor reguleringsplanområdet, med unntak av når det rekvireres bruk av områdene rundt i forbindelse med større øvelser.

Planområdet omfatter de områder som ble utbygd, dvs. selve vegtraseen med tilhørende anlegg (tunnel, oppstillings-plasser, snu- og møteplasser). Planområdets utstrekning og vegtraseen er i reguleringsplanen benevnt som SFv1. Influensområdet omfatter øvrige områder innenfor reguleringsplanområdet. Dette er områder hvor det ikke skal bygges noe, men hvor det vil foregå militær øvingsvirksomhet. Dette omfatter blant annet kjøring og manøvrering med tyngre kjøretøyer i terrenget. I reguleringsplanen er deler av dette området vernet mot kjøring i terrenget. I reguleringsplanen er slike områder farget grønne og merket SFK, SV1 -9 og SV1 -10 (se Figur 1). Figur 2 markerer det geografiske området for utvidelsen og sammenbindingen (område avgrenset av svart strek samt område mellom svart strek og lilla strek like vest for Gåsfjellet).

Figur 1: Reguleringsplankart for Mauken og Blåtind skyte- og øvingsfelt etter utvidelsen og sammenbindingen i 2011.

Figur 2: Geografisk område for utvidelsen av Blåtind og sammenbinding av Mauken og Blåtind skyte- og øvingsfelt (avgrensning markert ved svart strek).

1.2 Oppdraget

I etterprøvningsprogrammet er det lagt opp til at de tre deltemaene *reindrift*, *landbruk* og *friluftsliv og hytter* skal planlegges og utføres av eksterne aktører. Denne rapporten gjelder deltemaet *reindrift* i etterprøvningsprogrammet.

Alle de tematiske etterundersøkelsene skal ta utgangspunkt i det faglige grunnlaget som ble fremskaffet under reguleringsplanprosessene og som innholdsmessig omfatter oppdragets geografiske område. Det faglige grunnlaget består av temarapporter og utredninger utarbeidet i perioden fra 1989 til 2009, samt vedtatte reguleringsplaner fra hhv. 2007 og 2009/2010. Etterprøving er altså ikke en konsekvensvurdering av tiltaket, men en vurdering av treffsikkerheten i de konsekvensvurderinger som lå til grunn for utbyggingsprosjektet.

Oppdraget består i hovedsak av *tre delprosesser*:

1. Litteraturstudie av aktuelle rapporter og utredninger for deltemaet *landbruk*, samt gjeldende reguleringsplaner.
2. Utarbeidelse av forslag til et evalueringsskjema med opplisting av aktuelle etterprøvningsparametere for det aktuelle deltema, samt forslag til en metode (herunder estimat for antall timer/kostnader) for hvordan dette skal gjennomføres i praksis. Forsvarsbygg og aktuelle fagmyndigheter har i samråd tatt stilling til de foreslåtte etterprøvningsparametere før delprosess 3 ble iverksatt.

3. Gjennomføre etterprøving i henhold til godkjent skjema og metode, og dokumentere dette i en tematisk sluttrapport (denne rapporten).

Norut Tromsø leverte på grunnlag av invitasjon og i samarbeid med Norsk senter for bygdeforskning og UiT Norges arktiske universitet, Institutt for sosiologi, statsvitenskap og samfunnsplanlegging tilbud på gjennomføring av den utlyste delen av etterprøvingsprogrammet på deltemaene *reindrift*, *landbruk* og *friluftsliv og hytter*. I brev datert 10.04.2015 ble dette konsortiet tildelt oppdraget etter konkurranse på grunnlag av pris og kvalitet. Innenfor konsortiet har Norut hatt ansvar for deltemaet reindrift.

Gjennomføringen av programmet for de tre deltemaene har i samsvar med kontrakt blitt gjennomført i to faser. Delprosess 1 og 2 ble gjennomført på grunnlag av fastpris med leveransefrist innen 8. juni og delprosess 3 etter nærmere avtale og medgått tid på grunnlag av timepris.

For deltema reindrift er det i tillegg til opplisting av fagrapporter som skal gjennomgås i litteraturstudiet, anført følgende om etterprøvingen:

Reindrift

Forsvarsbygg legger til grunn at dette tema etterprøves med bidrag fra eksterne fagmiljøer, hvor disse i samråd med reindriftsmyndighetene kommer frem til aktuelle/nødvendige etterprøvingsparametere basert på temarapportene/utredningene. Det bør legges vekt på dialog opp mot berørte reindriftsutøvere.

2. Litteraturstudium

Forsvarets Bygningstjeneste (FBT) la i 1989 frem en plan for sammenbinding og arealutvidelse av skyte- og øvingsfeltene Mauken og Blåtind i Målselv og Balsfjord kommuner. Planen la opp til tre nye vegtraseer på til sammen ca. 63 km i hhv. nord-østlig, sør-østlig og nord-vestlig retning med utspring fra Skardelva sør for Storhøgda. Arealutvidelsene i tilknytning til disse vegtraseene fordelte seg på tre felt, i alt ca. 48 km². Felt nr. 1 i nord-øst ligger ved Skredfjellet i Balsfjord kommune. Feltene 2 og 3 ligger i Målselv kommune. Felt 2 omfatter selve sammenbindingsarealet sør-øst for Blåtindfeltet (korridoren). Felt 3 (ved Sollitind) omfatter en utvidelse av Blåtindfeltet mot sør og sør-vest.

De første reindriftsfaglige utredningene som ble gjort dreide seg om beitekapasitet med særlig vekt på vinterbeitekapasiteten. Det foreligger utredninger fra 1990 gjennomført av tidligere statskonsulent Loyd Villmo og tidligere forsøksleder Sven Skjenneberg. Villmo (1990) foretok en revisjon av en beiteundersøkelse gjennomført i 1979 for å vurdere hvorvidt endringer i jordbruksareal og husdyrbeiting i utmark hadde påvirket vinterbeitekapasiteten for reindrifta i Mauken og konkluderte med at det hadde den neppe gjort. På oppdrag for Forsvarets bygningstjeneste (FBT) gjorde Skjenneberg (1990) en utredning av:

- naturgitte og driftsmessige forhold med vurdering av utviklingsmuligheter/framtidsperspektiver
- påvisning av evt. skadevirkninger og evt. muligheter for erstatningsområder
- gjensidig samordning/tilpasning/samarbeidsformer som kan redusere skadevirkninger
- samlet vurdering/konklusjon

Denne utredningen bygde på Villmos (1990) vurdering av beitekapasiteten som han satte til 2000 rein og Skjenneberg påviste at det gjennomsnittlige reintallet på 1980-tallet svingte omkring dette nivået.

Utredningen pekte på at Forsvarets opprinnelige forslag til sammenbindingstrase ville berøre Sokki-gruppen nokså sterkt, og reindrifta ønsket derfor nye traseer utredet. Man utredet fem ulike traseer uten å finne noen som egnet seg. Det kom senere fram et nytt alternativ for østre del av traseen som unngikk Nergårdskaret ved å legge traseen nord for Mauken skytefelt. Skjenneberg vurderte dette alternativet som bedre for reindrifta.

Skjenneberg beregnet netto beitereduksjon ved sammenbinding og utvidelse til vel 34 km² og ut fra litt ulike forutsetninger om samordningsmulighetene tapet i beitekapasitet fra 17 til 34 prosent, dvs. 340 til 680 rein av en produksjonsflokk på 2000 rein. Kostnadene ved vinterforing av 300 rein ble også beregnet. Alternativt vinterbeite i Dividalen og ned mot Bottenviken i Sverige ble vurdert, men utredningen fant at forutsetningene for dette ikke var til stede.

Utredningen gikk også inn på begrensningene for flytting mellom sesongområder og pekte på behov for:

- innstilling av Forsvarets virksomhet ved reindriftras gjennomflytting
- biltransport av rein med tilhørende samlings- og innlastningsinnretninger
- snørydding/fjerning av snøkanter/selvrensende veier
- utflating/fjerning av skråninger for passering på barmark

Skjenneberg anbefalte også en ny beitevurdering. Denne ble gjennomført av Forut (Johansen og Tømmervik, 1992), med vegetasjons- og beitekart, og påviste tilbakegang for lavdominerte beitetyper i Svartåsen, Blåtind, Mauken og Omasvarri. Villmo (1992) diskuterer årsakene til den påviste tilbakegangen og viser til at omfattende sommerbeiting på vinterbeiteområder, noe som medfører tråkk, i større grad enn høyt reintall på 1980-tallet, kan være en vesentlig del av forklaringen. Han åpner også for at økt militær aktivitet kan være en delforklaring.

Senere gjennomførte Skjenneberg (1994) en ny utredning for å vurdere følgene av ny øvingsordning for Forsvaret. Han konkluderte med at *«enhver økning av øvingsaktiviteten, særlig på vinterstid og ettervinter kan medføre skade på reinbeite, dårligere utnyttelse av beitene samt forårsake direkte ulemper for samling og driving av rein»*..... *«Det må fremheves at nær kontakt mellom reindriften og Forsvaret vil være meget viktig/avgjørende*

for å forhindre eller minimalisere skader og ulemper som følge av økt øvingsaktivitet» (Skjenneberg 1994:5).

Det ble gjennomført flere nye reindrifsfaglige utredninger (Tømmervik 2000, Danell og Danielsen 2001, Mosli m. fl. 2002, Danielsen og Tømmervik 2006). Selve utbyggingssaken var meget omstridt først på 2000-tallet med både demonstrasjoner fra reieiere og en støttegruppe i 2001. Senja herredsrett påla også Forsvarsbygg en anleggsstans i 2001.¹ I 2006 inngikk Forsvarsdepartementet og Mauken reinbeitedistrikt en minnelig avtale (Avtale, 2006).² Avtalen omfatter erverv av rettigheter som spesifiserer Forsvarets rettigheter til bruk, gir rammer for flerbruk, samarbeid og kommunikasjon, en avtale om kompensasjon for tap og ulemper som en engangserstatning. Denne avtalen ligger til grunn for det videre arbeidet med utbygging av feltet og skal kunne revideres ut fra nye eller endrede tiltak eller om det oppstår svikt i avtalens faktiske grunnlag.

En ny konsekvensutredning av sammenbindingskorridoren ble gjennomført (Andersen m.fl. 2007). Denne utredningen koplet sammenbindingskorridoren med Myrefjellutbyggingen da effektene av disse to utbyggingene ble forutsatt å forsterke hverandre. Forskjellige valg av traseer for sammenbindingskorridoren ville gi negative konsekvenser av ulik styrke, slik at alternativet med veien langt ned i terrenget ville være mindre ugunstig for reindrifta. Utredningen understreker at målt i estimert reduksjon i antall rein vil sammenbindingskorridoren isolert sett bare utgjøre 14 % for alternativ 2015 og 7-8 % for alternativ 2025. For anleggsfasen påpekes det at for vinterbeiteområdene (Mauken-Akseljellet) er det viktig at anleggsvirksomheten reduseres mest mulig om vinteren. For avbøtende tiltak i driftsfasen framhever rapporten tre tiltak som særlig viktige:

- *Tilpassning* slik at krysningspunktet for E-6 tilpasses slik at det kan brukes som drivlei ved bru eller miljølokk.
- *Tilrettelegging* slik at brøytekanter høvles ned i tilknytning til drivingsleier og øvingsaktivitet innstilles i forbindelse med reinflytting
- *Informasjon* slik at Forsvaret utarbeider øvingsplaner der kritiske perioder reduseres/begrenses/stoppes og at det etableres direkte kontaktlinjer med reindrifta.

De to siste punktene er lagt til grunn for reguleringsplanen (Forsvarsbygg 2010) og detaljert/utviklet videre i Flerbruksplanen (Forsvarsbygg 2014). På grunnlag av dette materialet foreslo vi følgende parametere lagt til grunn for det videre arbeidet:

Parametere

- (1) Høvling av brøytekanter
- (2) Tilpassing/tilrettelegging

---

¹ nrk.no/nordnytt

² <https://www.regjeringen.no/nb/aktuelt/enighet-om-mauken-blatind-etter-30-ar/id271239/>

- (3) Unngå rabber/ lavbeite v
- (4) Stenging av veg m bom
- (5) Årlig flerbruksmøte
- (6) Orientering til nytt befal
- (7) Info om øvelsesplaner og øvingsplanlegging
- (8) Samarbeidsretningslinjer

3. Materiale og metode

Vi hadde i utgangspunktet oppfattet anbudet litt videre enn hva oppdragsgiver hadde ment. Etter avklaringer med oppdragsgiver er vi innforstått med at oppdraget går ut på analyser av hvordan utviklingen har vært på konkrete områder som har vært nevnt i grunnlagsdokumentene. Gjennomgangen bygger på Forsvarsbyggs og fagmyndighetenes tilnærming om at det med «... nødvendige etterundersøkelser» menes konkrete forhold tilknyttet selve utvidelsen av Blåtind og sammenbindingskorridoren mellom Blåtind og Mauken som skal etterprøves.

Gjennom to tiår er det gjennomført et betydelig antall reindrifsfaglige utredninger hvor de nyere i større eller mindre grad bygger på de tidligere.

I 2005 inngikk innehaveren av den aktive driftsenheten³ i Sokki siida avtale med Forsvarsbygg om frivillig innløsning av driftsenhet og avvikling av reindrift. Etter dette består Mauken reinbeitedistrikt kun av Oskal siida. I 2006 ble det inngått to avtaler med Mauken reinbeitedistrikt. 14.9 2006 inngikk Hærens styrker og Forsvarsbygg en avtale med Mauken reinbeitedistrikt om omlegging av sammenbindingskorridor og en økonomisk kompensasjon. 10.11. 2006 inngikk Staten ved Forsvarsdepartementet avtale med Mauken reinbeitedistrikt om erverv av rettigheter. I forbindelse med reguleringsarbeidet ble det gjennomført en konsekvensutredning for reindriften av sammenbindingskorridoren. De inngåtte avtalene ligger til grunn for reguleringsplanen og den senere flerbruksplanen. Disse dokumentene og tidligere utredninger er gjennomgått og analysert. I tillegg til dokumentanalyse er det gjennomført intervjuer med reineiere og forsvarsansatte. Analyse av intervjuene og sammenstilling av resultatene.

I regi av Forsvarsbygg ble det gjennomført et møte med samarbeidsrådet i feltet i Takelvdalen Grendehus i Målselv 31. august 2015. Dette ble kombinert med felles befaring i det utvidete området (vegen fra Akkaseter i vest til Mauken i øst) 1. september 2015. En reineier deltok både på møtet og på befaringen dagen etter. Dette ga anledning til å få hans kommentarer ute i terrenget. Befaringen ga også anledning til samtaler om temaet reindrift med representanter for feltadministrasjonen.

---

³ Kalles nå siidaandel

Noen av punktene er belyst med faktaopplysninger fra relevante temarapporter og faginstanser. Hovedmetode for øvrig har vært systematiske intervjuer med aktører som forventes å ha blitt berørt av tiltaket, i dette tilfellet reineiere i Mauken reinbeitedistrikt. I tillegg til dokumentanalyse er det gjennomført intervjuer med tre reineiere og en forsvarsansatt. I forhold til de andre sektorene er behovet for mange intervjuer klart mindre da reineierne i større grad har felles utfordringer og erfaringer. Likevel ville det vært optimalt med noen flere intervjuer, men det viste seg vanskelig å nå tak i folk i en hektisk periode. Jeg vurderer likevel materialet som tilstrekkelig til å trekke de slutninger jeg har gjort.

4. Gjennomført evaluering

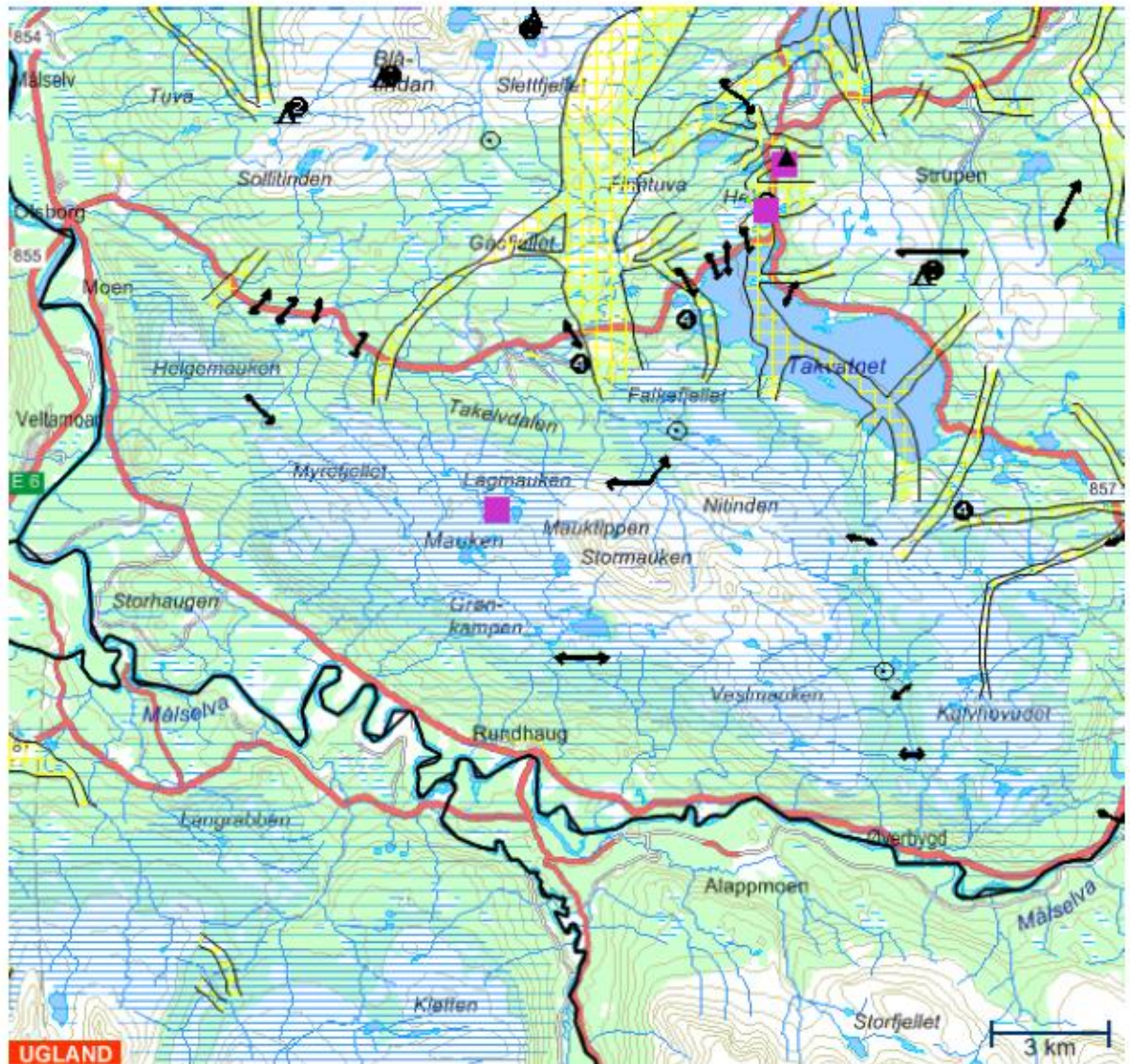
4.1 Reindriftras årssyklus

Reindriftskart danner et godt utgangspunkt for å forstå reindriftras arealbruk i Mauken, se figur 3. Det er vesentlig å forstå arealbruken i både tid og rom. Kartet viser at områdene i Blåtind (nord for E6) er både høstvinterbeiter og vinterbeiter, mens områdene i Mauken (sør for E6) er vinterbeiteområder. Hovedflytteleia mellom Blåtind og Mauken følger overgangen over E6, og det er også flere viktige flytteleier over Takvatnet. Konsekvensutredninga beskriver årssyklusen i distriktet slik:

De sentrale delene er Mauken og Blåtindmassivet. Driftsenhetene som benytter Mauken som vinterbeite forlater normalt sommerbeitedistriktene i oktober / november. Flyttingen skjer gjennom pramming med prammingsfartøy fra Tønsnes over Balsfjorden eller med bil fra Tønsnes til Heia. Etter at de er kommet inn i Mauken reinbeitedistrikt beiter/flyttes reinen gradvis inn mot Maukenmassivet der de sikreste vinterbeitene ligger. Mauken er ansett som det beste vinterbeiteområdet i Mauken relatert til lavforekomster (Tømmervik 2000). Det er også lavforekomster nede i skogen.

Under første del av vinteren regnes området sør og vest for Stormauken som det beste vinterbeitet innenfor distriktet forutsatt at snøforholdene i denne delen da er gunstige (lite snø og lite skare/hardpakket snø). Utover vinteren får vestre deler av Mauken mer snø og sjansen for at det også kan komme regn er større her enn på østre deler av Mauken. Østre deler av Mauken har normalt mindre snø enn vestre deler av Mauken. Spesielt gjelder dette fra høgvinteren og utover vårvinteren, men år om annet kan forskjellene mellom øst og vest være mindre.

Tidspunktet når reinen ankommer Mauken, og dermed utredningsområdet, vil variere fra år til år avhengig av tilgjengeligheten på beite i de andre delområdene, men vanligvis er de inne i Maukenområdet i januar. Enkelte år kan de også være inne der betraktelig tidligere. Hvordan Maukenområdet brukes varierer også fra år til år avhengig av tilgjengeligheten av beitene. I år med gode beiter forsøker man å beite de delene av området som erfaringsmessig låser seg tidligst først og så lenge som mulig for å ha de andre delene til senere på vinteren.

Tema	Utseende
Flyttlei	
Gamme	
Gjeterhytte	
Komb gjerde (merk/slakt)	
Merkegjerde	
Mye brukt teltplass	
Plass for mob arb gjerde	
Trekklei	
Vinterbeite I (seinvinterland)	

Figur 3. Utsnitt av reindrifskart for Mauken reinbeitedistrikt (Andersen et al. 2007:15, jf. www.reindrift.no)

I år med dårligere beiter er dette umulig og man må la reinen spre seg over større områder. I flere år har også tilgjengeligheten på beite vært så dårlig at må har vært nødt til å støtteføre i

store deler av vinterbeitesesongen, og dette har blitt mer og mer en fast praksis. I løpet av april begynner flyttingen fra Mauken-massivet mot Balsnes hvor reinen prammes til sommerbeitedistriktet. Den reinen som eventuelt har trukket mot Blåtindmassivet eller har beitet der under deler av vinteren samles underveis og blir med i flytteflokken. Enkelte år har også distriktet fraktet rein fra Heia med reintransportbil. I forbindelse med vårflyttingen er de viktigste oppsamlingsområdene oppsamlingsområdene sør for E6 over Takvatn området omkring Svarthaugen og Falkefjell og i Myrefjell (Andersen et al. 2007:18).

Konsekvensutredninga beskriver også variasjonen i årssyklusen i Mauken:

Det er noe som er normalt i reindriften, i og med reindrift kort fortalt er et samspill mellom reinen, naturen og mennesket. Det vil si at utøverne er avhengig å arbeide med naturen, på reinens premisser i det landskapet man har til rådighet. Beiteforholdene, vær og føreforhold, reinens atferd og ikke minst hensynet til reinen, og dens behov for beitero avgjør hvilke disposisjoner man foretar til enhver tid (Andersen et al. 2007:18).

særegenheter med distriktet p.g.a. klima og inngrep:

I Mauken vil variasjonene i årssyklus og driftsmønsteret normalt være større enn i de områdene som har vinterbeiter som ligger i nedbørfattige innlandssoner. Det er på grunn av at tilgjengeligheten til vinterbeitene vil variere i større grad gjennom vinteren enn f. eks i Finnmark, Sør Trøndelag og Hedmark. Det at distriktet i så stor grad er preget av de inngrep som er gjort og i tillegg har betydelig militær aktivitet i viktige beiteområder forverrer situasjonen ytterligere. I praksis vil dette si at reiene vil måtte foreta flere og hyppigere valg med tanke på områdebruk, og hvordan de jobber med flokken (Andersen et al. 2007:18-19).

man peker på behovet for tilleggsforing:

Om tilgjengeligheten til beitene blir for dårlig eller tegner til å bli det, iverksettes det ofte også tilleggsforing. I de mest ekstreme tilfeller av bortfall av tilgjengelighet av naturbeite kan det også bli aktuelt med helfóring (dvs. fóring hele/store deler av vinterperioden) (Andersen et al. 2007:19).

og behovet for fleksibilitet:

I og med at reindriften i området lever under slike forhold er det en styrke at man har så mange valgmuligheter som mulig i forhold til områdebruk og strategivalg. Dess flere alternativer man har, dess stabilere og mer robust reindrift vil man ha. Bortfall av alternativer vil derfor som oftest være mer kritisk i slike områder som reindriften i Mauken lever under, enn i mange andre områder (Andersen et al. 2007:19).

Jeg kommer tilbake til dette i diskusjonen.

De tiltakene som nå ligger inne i reguleringsplanen (Forsvarsbygg 2010) og flerbruksplanen (Forsvarsbygg 2014) er i betydelig grad utviklet gjennom denne konsekvensutredningen og tidligere utredninger og dialogen og inngåtte avtaler med Mauken reinbeitedistrikt.

4.2 Gjennomgang av utvalgte parametere

(1) Høvling av brøytekanter

(del av Flerbruksplanens pkt. 5.2 Tilpasning, jf. Avtale 2006, pkt. 7.1)

Avtalen forutsetter at veien skal kunne holdes åpen hele året og være i bruk til enhver tid. I utgangspunktet brøytes veien hele vinteren, inklusive påkjøringsramper, med unntak av jul, påske og evt. andre ferier. Forsvaret har 12 mil vei som skal holdes åpen om vinteren. Det brukes brøytebil og hjullaster. Dette er et en meget utfordrende oppgave å ivareta for Forsvaret og ved sterk vind/stort snøfall er det ikke alltid at man klarer dette fullt ut. Med mye snø og vind blir det også svært høye brøytekanter. Disse er vanskelig å forsere både for dyr og mennesker.

I konsekvensutredningen (Andersen et al. 2007) fokuseres behovet for å høvle av driveleiene i tilknytning til driveleiene over sammenbindingskorridoren i de periodene reinen skal flyttes slik at det blir uproblematisk for reinen å bli flyttet over veien. Flerbruksplanen angir at slik høvling av brøytekanter skal avtales med Forsvaret i rimelig tid før flytting starter. I praksis gjelder dette vårflytting. Forsvaret opplyser at siden 2011 er dette etter forhåndsangivelse av tid og sted er slik høvling gjennomført etter avtale to ganger. På dette punktet angir en av de intervjuede reieneierne at man allerede tidlig i forhandlingsrundene med Forsvaret hadde fått kartfestet hvor dette skulle gjennomføres. Man mener derfor at Forsvaret ikke har overholdt avtalen på dette punktet. Nåværende skytefeltadministrasjon sier seg ukjent med at det skulle foreligge detaljerte beskrivelser eller kartfesting av hvor eller hvor ofte brøytekanter skal høvles.

Utover dette påpekes det også fra reindriften at naturlig trekk mellom Mauken og Omasvarri også hindres av flere meter høye brøytekanter. Det har forekommet at reindriften i spesielle situasjoner har bedt Forsvaret om å høvle ned brøytekanter for å åpne for trekk. Dette har blitt etterkommet, men problemet er at det i praksis vil være snakk om nokså smale traséer og at det sjelden holder mer enn et døgn eller to på grunn av vind og fokk.

For reindriftsutøverne er høye brøytekanter spesielt vanskelig å forsere med snøskuter og lass. Dette er problematisk da man er avhengig av transport siden man må fore reinen om vinteren. Forsvaret har merket seg at det er et problemområde ved tunnelen. Veien kan her blåse igjen i løpet av 2 til 4 timer. Forsvaret har lagt merke til at veien her er mye brukt av reindriften. Med tung lasta skutere søker man gjerne å unngå 840m tunell. Alternativet vil her være å finne avkjøringssteder med lite snø.

(2) Tilpassing/tilrettelegging

(del av Flerbruksplanens pkt. 5.2 og 5.3, jf. Avtale 2006, pkt. 7.1. omfatter både vårflytting og evt. kritiske situasjoner som krever spesielle tiltak).

Forsvaret skal i samsvar med avtalen av 2006 og flerbruksplanen ved behov stoppe, tilpasse eller innstille sin virksomhet i området Nergårdskaret-Fisklausvatnet i inntil tre uker ved

vårflytting og også ved spesielle behov i tilknytning til høstflytting. Reindriften angir at man som regel klarer man å få stoppet aktivitet som pågår under samling av rein.

Vinteren innebærer marginale forhold for rein. Reinen trekker gjerne etter skuterspor, særlig ved marginale beiteforhold. Reineierne angir at behovet for foring har tiltatt de senere årene. Forsvaret angir at man har etablert foringsplasser (jfr. avtalens pkt. 7.2.3) og har satt opp foringskontainere.

(3) Unngå rabber/ lavbeite ved barmarkskjøring

(del av Flerbruksplanens pkt. 5.4, jf. Avtale 2006, pkt. 7.2.4)

Her er det interessekonflikt mellom reindriften og andre sivile interesser i det alternativet til å kjøre på rabber ofte er å kjøre i våte områder, som gir meget synlige terrengskader. Gåsfjellet (innenfor gamle Blåtind skytefelt), ligger vinkelrett på framrykking Heia-Akkaseter. Her manøvrerer man med alle typer kjøretøyer. På tørre rabber setter man tydelige spor. På den ene siden har man en avtale med reindriften om å søke å unngå rabbevegetasjon, på den andre sida har grunneiere en forventning om det motsatte. Forsvaret angir at her foreligger det et forventnings/realitetssjikt. I praksis betyr dette punktet vil være vanskelig å oppfylle. Reindriften angir spesielt at utenlandske militære utmerker seg med å ha liten forståelse for å unngå rabber, og viser dermed lite hensyn.

(4) Stenging av veg med bom

(Flerbruksplanens pkt. 5.6, jf. Avtale 2006, pkt. 6.4)

Avtalen og flerbruksplanen klargjør at vegen skal være stengt, med bom, for allmenn ferdsel, mens rettighetshavere har nøkkel for bruk til nyttekjøring. Dette innebærer at det er mange nøkler i omløp.

Reindriften angir at veien har vært mye åpen om sommeren, men man ser ikke dette som noe stort problem siden man normalt ikke har særlig med rein i Mauken distrikt om sommeren. Forsvaret forklarer at det viktigste sett fra deres side er det sikkerhetsmessige ved skyting slik at åpen vei nok skyldes omfattende sivil nyttebruk. Det kan se ut som det også er i ferd med å bli økende sivil trafikk utover høsten. Reindriften angir at dersom det blir økende trafikk utover høsten og i oktober/november kan dette bli et betydelig problem. Dette er derfor viktig at bommen da faktisk holdes stengt da forstyrrelse kan få omfattende konsekvenser.

(5) Årlig flerbruksmøte

(del av Flerbruksplanens pkt. 5.7, jf. Avtale 2006, pkt. 7.4.1)

Det skal avholdes flerbruksmøte med gjensidige orienteringer og evalueringer mellom Forsvaret, Forsvarsbygg og Reinbeitedistriktet hver vår etter avsluttet vintersesong. Forsvaret skal ta initiativ til dette møtet. Forsvaret angir at slikt møte innkalles høst og vår hvert år og at Forsvaret skriver forslag til referat som sirkuleres for kommentar før endelig referat skrives.

Innkalling og referat sendes til leder for reinbeitedistriktet som også er den som vanligvis møter fra reindriften.

(6) Orientering til nytt befall

(del av Flerbruksplanens pkt. 5.7, jf. Avtale 2006, pkt. 7.4.2)

Reinbeitedistriktet skal årlig gi orientering til nytt befall for å skape økt forståelse for reindriftenes behov. Slike orienteringer gis ved halvårsmøtene. Reindriften angir at det er stort behov for å forklare på nytt til nye folk. Skytefeltadministrasjonen har påpekt at det er mangelfull interesse for å gjennomføre dette fra reindriftenes side.

(7) Info om øvelsesplaner og øvingsplanlegging

(del av Flerbruksplanens pkt. 5.7 jf. Avtale 2006, pkt. 7.4.3)

Forsvaret skal informere reinbeitedistriktet i forkant om øvelsesplanen for større øvelser og aktiviteter som involverer snøskuter og andre aktiviteter i større omfang. Slike orienteringer gis ved høstmøtet. Reindriften angir at selv om Forsvarets stedlige ansvarlige utviser vilje til å strekke seg i forhold til tilpasning til reindriftenes behov, så begrenses dette av at planlegging med langt tidsperspektiv gjør at det er meget vanskelig å få endra på planer. I tillegg kommer at omfattende øvingsprogrammer også setter grenser.

(8) Samarbeidsretningslinjer

(del av Flerbruksplanens pkt. 5.8 jf. Avtale 2006, pkt. 7.5)

Forsvaret og Mauken reinbeitedistrikt skal i fellesskap utarbeide retningslinjer for praktisk kontakt og samarbeid. Forsvaret angir retningslinjene foreligger og at de følges. Disse forutsettes justert ved flerbruksmøte etter evaluering. Reindriften angir at småøvelser ofte kan komme plutselig på, men man innrømmer at dette også kan skyldes at reindriften selv har utfordringer med å holde seg selv informert.

4.3 Andre problemstillinger

I tillegg til de angitte parameterne kom det opp flere andre problemstillinger i intervjuene. Noen av disse har vi også plassert i sammenheng med problemstillinger berørt i dokumentasjonen.

Kryssing av E6

Tidligere brukte reinen å trekke fritt over E6 ved Takvatn, og dette fungerte rimelig bra da reinen i stor grad trakk over i samla flokk. Konsekvensutredningen hadde angitt at «*kryssingspunktet over E6 bør tilpasses slik at det er mulig for reindriften å benytte denne som drivleie*» (Andersen et al. 2007:32). I ettertid kan det konstateres at man ikke har klart å etablere «planfri kryssing» slik at reinen går over den etablerte brua. Reineierne angir at det som skjer nå er at reinen sprer seg mer langs en lengre strekning av veien og det er mer som

blir igjen på vestsida og trekker tilfeldig over med større trafikksikkerhetsmessige utfordringer og tap av dyr som resultat. Dette er en alvorlig negativ konsekvens som bør undersøkes nærmere. Om mulig bør det søkes dokumentert i form av tapsstatistikk og evt. utredes om skilting eller andre tidsbegrensede tiltak vil kunne redusere problemet.

Endringer i militært aktivitetsmønster og økte forstyrrelser

Over tid er det blitt omfattende endringer i det militære aktivitetsmønsteret. Det er blitt en langt mer omfattende bruk av lette kjøretøyer, omtalt som Forsvarets «lettkonsept». Det innebærer at infanterister bruker kjøretøyer som snøskuter og ATV osv. Det kan være et opptil et tjuetalls sykler som kjører i terrenget, de kan kjøre etter rabber. Ved kjøring i terrenget gjør disse klart mindre enn bandvogner ville gjort. Viktigere er det likevel at for reindrifta er det mye mer *forstyrrende* med lettere kjøretøyer. Det innebærer også mer bevegelse også inn i feltet, i stedet for langs vei. Økt aktivitet betyr mindre beitero for reinen. Dette er spesielt alvorlig i et vinterbeitedistrikt.

Det synes å være flere faktorer som bidrar til dette. Mens det tidligere var lettere å operere utafor feltet, overlever nå Forsvaret økt politisk press for å holde seg innenfor feltet, unntatt storøvelser der man rekvirerer grunn. Avdelingene skal inn i feltet. Dette er midt i kjerneområdet for reindrifta. Belastninga er større enn før. Man gjennomfører hele øvelser på kompaninivå i feltet. Man opererer innenfor samme områder som reindrifta. I praksis blir dette for trangt. I tillegg har man 2 til 3 større øvelser i året, inkludert NATO-øvelsen. Stortingets beslutning innebærer at Forsvaret og reindrifta er «dømt» til sameksistens. Ingen av partene har noen definert forkjørsrett.

Stridsvogner som skal til skytefeltet skal transporteres fra Bardufoss lufthavn og til Blåtind vest. Korteste vei vil være kjøring via Olsborg og på lokale veier til skytefeltet via Akkasæter. På grunn av telerestriksjoner og grunneieres/siviles ønsker om redusert militær trafikk, kjører man i stedet E6 til Takvatn og sammenbindingskorridoren gjennom skytefeltet, en omvei på omtrent fire mil. Foruten omfattende ekstrakostnader for Forsvaret betyr dette også en økt belastning på reindrifta i form av støy og forstyrrelser.

5. Diskusjon

Etterprøvningsprogrammet har fire hovedspørsmål (se kapittel 1 Innledning). Her gir vi, på bakgrunn av litteraturgjennomgangen og de empiriske resultatene, svar på disse spørsmålene for reindrifta.

1. Har påvirkningene for reindrifta påvirkningene gjennom utbygging av sammenbindingskorridoren har vært større eller mindre i forhold til det som fremkommer av temarapporter og utredninger?

De gjennomførte beiteundersøkelsene og konsekvensutredningene er foretatt gjennom en lengre tidsperiode der de nyere i betydelig grad bygger på de eldre. Den siste

konsekvensutredningen (Andersen et al., 2007) går direkte på sammenbindingskorridoren og er i så måte den viktigste. Det er spesielt to forhold knyttet til denne utredningen som framstår som viktige; trasévalget for sammenbindingskorridoren (kommenteres under spørsmål 2) og koplingen mot Myrefjellutbyggingen.

Utredningen påviser at sammenbindingskorridoren isolert sett vil utgjøre en relativt begrenset andel av den totale beitekapasiteten, samtidig som den påviser at *sumeffektene* av begge inngrepene vil gi store til meget store negative konsekvenser for reindrifta. Som følge av konkurs er Myrefjellutbyggingen per dato redusert framdriftsmessig. Dette er en faktor som kan bidra til at å redusere de samlede forstyrrelsene reindrifta er utsatt for. På den annen side synes ikke utredningen å gå dypt nok inn i de *indirekte effektene* av økte forstyrrelser med *redusert beitero* som følge. Reindriftssamene framhever at reinen har en tendens til å trekke til ulendte områder, hvor det også er mer rovdyr, med økte rovdyrtaap som følge, og at dette er blitt et tiltakende problem de siste årene. Økte rovdyrtaap bør, i det minste i en viss utstrekning, kunne dokumenteres ved hjelp av tapsstatistikk.

Videre bygger denne utredningen på et *nullalternativ* som forutsetter at Forsvarets bruk vil fortsette på 2007-nivå. Dette er også noe påfallende da utredningen innledningvis, med henvisning til NOU 2004:27, postulerer økt militær aktivitet. Det virker som utrederne ikke har fått med seg dette gjennom resten av utredningen. Nullalternativet synes derfor å være underestimert. Både (1) Forsvarets «lettkonsept», (2) det sivile samfunnets forventninger om konsentrasjon av øvingsaktiviteten til feltet og (3) den økte bruken av feltet fra utenlandske (NATO) styrker bidrar utvilsomt til økt *intensitet* i bruken, men det synes også å føre til et økt *bruksomfang*. Totalt betyr dette forstyrrelser i et større, og det synes også å bli stadig tiltakende, omfang i forhold til det som er forutsatt i rapporten. En vesentlig del av dette må kunne tilskrives at feltet ved hjelp av sammenbindingskorridoren er vesentlig oppgradert og framstår som et klart mer attraktivt skyte- og øvingsfelt enn tidligere.

Vi kan ikke se at det er tatt høyde for disse aspektene i konsekvensutredningen (Andersen et al., 2007). Vi anser at de økte forstyrrelsene dette medfører dels må tilskrives en undervurdering av nullalternativet (generell økning/endring i Forsvarets aktivitet) og dels som en følge av et mer attraktivt skyte- og øvingsfelt, dvs. at for reindrifta må en vesentlig del av de økte forstyrrelsene ansees som en *følgeskade* av sammenbindingskorridoren. I sum betyr dette at påvirkningene reindrifta blir utsatt for som følge av sammenbindingskorridoren etter hvert har blitt vesentlig høyere enn det som kommer fram i temarapporter og utredninger.

2. Har tiltak for å redusere negative effekter for reindrifta vært tilstrekkelige?

Det viktigste tiltaket for å redusere negative effekter av sammenbindingskorridoren for reindrifta synes å være selve trasévalget. Det øvre alternativet ville påført reindrifta vesentlig større skade enn det nedre alternativet som ble valgt. Vi oppfatter at for reindrifta var dette gjennomslag for dette trasévalget en *nødvendig* betingelse for å kunne inngå en minnelig avtale med Forsvaret. Det betyr likevel ikke at det var *tilstrekkelig* for å oppnå en omfattende reduksjon av de negative effektene av inngrepet. Det grunnleggende problemet med dette skyte- og øvingsfeltet er at det er plassert i vinterbeiteområdet, den sesongen som i utgangspunktet er mest kritisk for all reindrift.

At distriktet har store og gode sommerbeiter kan aldri kompensere for redusert beitekapasitet og svekket beitero på vinterbeitene. Økt aktivitet og forstyrrelse på vinteren har medført et tiltakende økt omfang av tilleggsforing. Dette er en meget stor ekstrakostnad i forhold til normalsituasjonen for det meste av reindriften i Norge. Selv om vi forutsetter at foringskostnadene er kompensert for ved de erstatningsavtalene som er inngått, så utfordrer det på lengre sikt likevel grunnlaget for bærekraft i reindriften. Det innebærer at reindriftsamene i Mauken frykter for framtida og spør seg selv om omfanget av reindriften må reduseres på lengre sikt.

Under avbøtende tiltak har konsekvensutredningen (Andersen et al., 2007:32) framhevet tre tiltak; (1) *tilpasning*, (2) *tilrettelegging* og (3) *informasjon*. Det første punktet omfatter både veiføring for sammenbindingskorridoren samt krysning av E6. Trasevalget er over kommentert som et vesentlig positivt element, og veiføringen synes også å være vellykket. Ideen om å bruke krysningsbrua over E6 har imidlertid ikke latt seg realisere. Krysninga av E6 skjer derfor vesentlig mer tilfeldig og trafikkfarlig enn før, med økt antall påkjørsler av rein i forhold til tidligere. Dette er en alvorlig negativ konsekvens som bør undersøkes nærmere. Om mulig bør det søkes dokumentert i form av tapsstatistikk og evt. utredes om skilting eller andre tidsbegrensede tiltak vil kunne redusere problemet.

Tilrettelegging omfatter både høvling av brøytekanter i tilknytning av driveleier over sammenbindingskorridoren og innstilling av øvingsaktiviteter i forbindelse med flytting av rein. Informasjon omfatter både øvingsplaner og etablering av dirkede kontaktlinjer mellom Forsvaret og reinbeitedistriktet. Mye av dette er også avtalefestet og inngår i flerbruksplanen og ligger til grunn for valg av evalueringsparametere. Sett under ett er det mye i disse tiltakene som fungerer bra, skjønt det på noen punkter ikke er helt samstemmige oppfatninger mellom militære og reindriftsamer. Dette er et felt man stadig bør ha fokus på, gjennom å lete etter forbedringspunkter for de ulike aspektene av tilrettelegging og informasjon slik de er avtalefestet. Det er likevel en nødvendig erkjennelse at her må man alltid regne med nye utfordringer.

Ideelt sett forutsetter man at de to partene til en viss grad skal kunne drive gjensidig tilpasning, og man kan si at begge parter er påtvunget en ganske utfordrende sameksistens. Utfordringen er ikke bare forskjellen i partenes størrelse og styrke, men at virksomhetene er av så vidt ulike karakter. Dette eksemplifiseres godt gjennom hvordan partene må forholde seg til tid og rom. Forsvaret har sine øvingsprogrammer som skal gjennomføres med et vist antall mannskaper i løpet av et år. Dette forutsetter en omfattende og detaljert planlegging, og gir også en begrenset fleksibilitet i gjennomføringen. Reindriften har en årssyklus som må være fleksibel både i tid og rom ut fra reinens reaksjoner og bevegelser i forhold til vær, vind og stedlige beiteforhold. Jo større intensitet i arealbruken blir, jo større blir utfordringer, for begge parter.

3. Bør det iverksettes avbøtende og forebyggende tiltak i driftsfasen?

Foruten forbedringer innenfor tilrettelegging og informasjon vil det mest effektive tiltaket Forsvaret kunne gjennomføre, ville være å redusere aktivitetsnivået i dette feltet. I praksis ville det bety å flytte deler av både skyte- og, kanskje særlig øvingsaktiviteten til andre felter, evt. også i større grad ut på rekvirert mark uten for Forsvarets egne felter. Et slikt tiltak vil evt. ha omfattende implikasjoner. Det kan innebære endringer justeringer i forhold til avtalen av 2006, og det kan også bety å reise en diskusjon i forhold til sivile interesser utenfor feltet

(evt. også andre reinbeitedistrikter). Muligens er ikke tida moden for en slik diskusjon, men fortsatt økt militær aktivitet i omfang og intensitet, vil kunne gjøre det mer aktuelt. Det kan være formålstjenlig å være proaktiv i forhold til et slikt vanskelig tema.

I tillegg er det som nevnt viktig at man stadig har et fokus på å forbedre tilretteleggings- og informasjonsrutiner.

4. Kan man overføre erfaringer fra dette prosjektet til fremtidige store utbyggingsprosjekter?

Vi tror den viktigste erfaringen man kan ta med seg er at. flerbruk mellom svært ulike aktiviteter vil med nødvendighet begrense effektivitet eller intensitet i bruk, i det meste for alle de bruksformålene som har det største konfliktpotensialet.

6. Konklusjon

Mauken reinbeitedistrikt har hatt lang sameksistens med de to skyte- og øvingsfeltene. Saken med utvidelse av Blåtind og etablering av sammenbindingskorridor mellom de to feltene har vært svært kontroversiell og satt på spissen gjennom både demonstrasjoner og rettsprosesser. At reindrifta fikk gjennomslag for å legge sammenbindingskorridoren lavt i terrenget, er det som ga grunnlag for å inngå en minnelig avtale med Forsvaret. Selv om det er utfordringer i forhold til tilpasning og kommunikasjon, er det omtrent hva man kan forvente med sambruk av så vidt ulike virksomheter som reindrift og skyte- og øvingsfelter. Den største utfordringen for reindrifta nå og framover er Forsvarets totale aktivitetsnivå i feltet.

7. Referanser

Avtale (2006). Avtale om erverv av rettigheter. Staten v/FD-Mauken reinbeitedistrikt. Versjon 10.11.2006. (Signert 13.11.2006).

Andersen O., H. Tømmervik. I. Danielsen & C. Nellemann (2007). Sammenbindingskorridor mellom Mauken og Blåtind skyte- og øvingsfelter. Konsekvenser for reindrift – NINA Rapport 305. Lillehammer.

Danell, Ö. og I.E. Danielsen, (2001). Utbyggnaden av Mauken/Blåtind skjut- och övningsfalt, Vardering av renskötselmassiga konsekvenser och förslag til åtgärder. Reindrifsfaglig utredning avgitt til Forsvarets bygningstjeneste 21.05.2001.

Danielsen, I. E. & H. Tømmervik (2006). Målselv fjellandsby. Konsekvensutredning, deltema reindrift - NINA Rapport 179.

Forsvarsbygg (2010). Reguleringsplan for Mauken – Blåtind skyte- og øvingsfelt med sammenbinding. Balsfjord og Målselv kommuner. Planbeskrivelse med konsekvensutredninger. Juni 2010.

Forsvarsbygg (2014). *Mauken-Blåtind skyte- og øvingsfelt. Flerbruksplan. 1. utgave, mai 2014*. Oslo

Johansen, Bernt og Hans Tømmervik (1992). Mauken – Blåtind. Temarapport Reinbeite kartlegging i Mauken/Blåtind. Forut.

Mosli, J. H., m. fl. 2002. Framtidig reindrift i Mauken. KonTur A/S: 43 s.

Målselv og Balsfjord kommuner (2008). *Reguleringsplan for Mauken – Blåtind skyte- og øvingsfelt med sammenbinding Balsfjord og Målselv kommuner*. Bardufoss: Forsvarsbygg.

Skjenneberg, Sven (1990) Sammenbindingen av Mauken og Blåtind skytefelt. Følgene for reindriften.

Skjenneberg, Sven (1992) Sammenbindingen av Mauken og Blåtind skytefelt. Følgene for reindriften. Tillegg.

Skjenneberg, Sven (1994) Sammenbindingen av Mauken og Blåtind skytefelt. Følgene for reindriften av en ny øvingsordning for Forsvaret. Tillegg til Utredning av 13.januar, 1990 og Tilleggsutredning av 24.september, 1992. 3.juni, 1994.

St. prp. Nr. 85 (1995-1996). Om sammenbinding og utvidelse av Mauken og Blåtind skyte- og øvingsfelter i Indre Troms (Forsvarsdepartementet 14.juni 1996).

Tømmervik, H (2000). Reinbeitekartlegging. Mauken – Blåtind – Fagerfjell. (Monitoring of the reindeer grazing areas in Mauken – Blåtind – Fagerfjell). – NINA Oppdragsmelding 641: 1-34.

Villmo, Loyd (1990). Beiteundersøkelse for Mauken reinbeitedistrikt.

Villmo, Loyd (1992). Vinterbeitene i Mauken reinbeitedistrikt. Kommentarer til rapprot fra Forut 1992.